annonse annonse

Norge og NATO «i krig» om det norske DAB-nettet

Advarslene fra svensk forsvar og riksrevisjon var krystallklare. Landet droppet DAB. Norge gikk motsatt vei. Nå har vi NATO på nakken.

FOTO: Ole-Sverre Haugli/Forsvaret

I Norge deler Forsvaret og sivil radio på det samme DAB-frekvensområdet. Det kan få følger både i krig og under store øvelser. Nå trykker NATO på for å sikre kontroll over de militære frekvensene. Bildet stammer fra en NATO-øvelse i Litauen i oktober 2017.

Sveinung Berg Bentzrød
Journalist

11. juni 2018 19:41 12. juni 2018 12:11

annonse

- DAB kan bli svakere enn FM og dermed svekke svensk beredskap.
- Myndighetene kan få problemer med å varsle befolkningen i en krise. Spesielt landsbygda er utsatt.

Slik advarte svensk riksrevisjon i 2016 da Sverige vurderte å innføre DAB.

Den anbefalte uansett å beholde FM-nettet.

Sveriges militære sa at DAB kunne skade landets forsvarsevne. Bruk av visse DAB-frekvenser ville være i strid med NATOs behov, skrev Försvarsmakten i sin høringsuttalelse.

– Kommunikasjon mellom for eksempel Jas Gripen og kampfly fra NATO-land over svensk territorium vil bli utsatt for forstyrrelser, sa orlogskaptein Per Nordlöf ved Försvarsmaktens hovedkvarter til bladet Ny Teknik.

Sverige droppet DAB. Norge har ikke bare valgt DAB, men også fjernet det meste av det gamle FM-nettet.

Nå møtes Norge med krav fra NATO.

Torbjørn Kjosvold/Forsvaret

2. mai i år: Offiserer fra Norge og Tyskland på befaring på Borg havn utenfor Fredrikstad under forberedelser til høstens gigantiske NATO-øvelse Trident Juncture.

- **Sersjant advarer: Forsvaret kommer til å miste svært mye dyktig personell på grunn av dette.**

Derfor konkurrerer de om plassen

I Norge opererer sivil radio og de militære i samme frekvensområde, 225–240 MHz.

Nettopp dette området hadde NATO for lengst pekt ut som «sitt», da Norge vedtok å satse på DAB, og Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom) fordelte plass på nettet.

annonse

Samkjøringen har gått greit til nå. Men med økt spenning i Europa, omfattende elektronisk krigføring, store øvelser og moderne forsvars avhengighet av flyt av enorme mengder data, har NATO begynt å trykke på.

Forsvarsalliansen vil ha kontroll på DAB-frekvensene den har definert som sitt primærområde. Ved behov vil NATO bruke sin fortrinnsrett. Det kan gi en direkte konflikt mellom NRKs sendinger og militær kommunikasjon.

- **Joacim Lund: DAB-radio skulle bedre samfunnsberedskapen. Mye tyder på at den ble dårligere.**

FAKTA: HER KONKURRERER DE OM NETTET

Norsk riksdekkende DAB operer i frekvensbåndet 230–240 MHz. DAB er avsatt i frekvensbåndet 174–240 MHz (VHF-kanal 5-13).

Øvelsen som blir den store testen

Akkurat nå sitter NATO, Forsvaret og Nkom og fordeler plass på nettet foran NATOs gigantøvelse Trident Juncture. 29 nasjoner, 40.000 soldater, 130 krigsfly og 60 skip deltar i Norge i oktober og november.

«Ubetinget ja», svarer avdelingsdirektør John-Eivind Velure i Nkom på spørsmålet om det kan bli problemer.

Det varsler også forsvarssjefens talsmann Per-Thomas Bøe, som i en e-post påpeker at Forsvaret kan «overdøve» sivil DAB om de ønsker det.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet

– Radiokommunikasjon, mobilnett, lokale FM-nett og trådløse nett kan bli utsatt for forstyrrelser, bekrefter John-Eivind Velure i Nkom om mulige problemer i Norge under NATOs storøvelse Trident Juncture. – Det er nettopp for å unngå slike hendelser at vi er tett på planleggingen og skal delta under øvelsen, sier han.

Faren er at sivile sendinger faller ut, slik de skal ha gjort under NATO-øvelsen Dynamic Guard utenfor Bergen i februar. Forsvaret benekter ikke at det skjedde.

I tillegg kan militær kommunikasjon mellom fly, fartøy, hæravdelinger og kommandosentre bli forstyrret.

Alt som skal til, er at noen av de 29 nasjonene opererer på nettet slik de gjør hjemme, og ikke slik Nkom vil.

Jonny Karlsen/Forsvaret

Kystjegerkommandoen med sambandsutstyr under den nasjonale øvelsen Joint Viking 2017. Dette er en av de norske avdelingene som skal delta under øvelsen Trident Juncture.

- **PUTINS STORE OPPRUSTNING kan være over. Nå kuttes det**

betydelig i forsvaret.

– Norge har ikke noe alternativ

– Hvis DAB må slukkes i hele eller deler av Norge, har vi et gigantisk problem. Vi har ikke noe alternativ, sier Per Morten Hoff, tidligere leder for IKT Norge og en profilert kritiker av DAB.

– Ved store øvelser og reelle konflikter risikerer Norge å bli stående uten å få hjelp, fordi forsvarsevnen kan bli alvorlig svekket, hevder Hoff.

Han varsler at myndighetene kan få problemer med å nå ut til alle landets innbyggere, over radio, om NATO i en krisesituasjon skulle ta kontroll over frekvensområdet.

Torgeir Haugaard/Forsvaret

– Så lenge alle konsesjonshavere inkludert Forsvaret forholder seg til sine konsesjoner for bruk, skal bruken av DAB-båndet i prinsippet skje uten konflikter. I særskilte tilfeller kan imidlertid Forsvaret ha behov for å benytte deler av frekvensbåndet der andre, sivile brukere også har konsesjon. Da vil «interferensen» være gjensidig, og være en utfordring også i Forsvaret, sier Per-Thomas Bøe, orlogskaptein og talsperson for forsvarssjef Haakon Bruun-Hanssen.

I motsetning til i Sverige er det vanskelig å finne spor av Forsvarets innspill under innføringen av DAB i Norge. Flere, som Hoff, lurer på hvor Forsvaret har vært.

Forsvarssjefens talsmann Per-Thomas Bøe sier at Forsvaret i dag er «svært engasjert» i problemstillingen rundt frekvenser. Han sier også at det foreligger kommunikasjon om Forsvarets involvering i graderte dokumenter.

Dokumenter Aftenposten har, viser at Narfa, Cyberforsvarets enhet som håndterer frekvenser, i dag uansett overlater argumentasjonen til NATO.

«Essensielt for å drive operasjoner» i Norge

I september skrev den norske enheten under Cyberforsvaret som håndterer frekvenser, følgende til Nkom:

«At NATO har tilgang til sitt eget frekvensbånd, er essensielt for å drive operasjoner i vårt territorium.»

Kommunikasjonssjef Knut Grandhagen i Cyberforsvaret bekrefter overfor Aftenposten at NATO nå sterkt oppfordrer til å reservere frekvensområdet 225–400 MHz for det som kalles «primær bruk».

– Det NATO etterspør, er nasjonal forpliktelse på frekvensområdet, altså en bredere forpliktelse enn bare den militære, sier Grandhagen.

Frederik Ringnes/Forsvaret

Militær kommunikasjon i frekvensområdet er spesielt viktig under NATO-øvelser og dersom allierte styrker i en krisesituasjon må komme Norge til unnsetning.

Cyberforsvaret: Ønsker full råderett

– Er det problematisk at Nkom har gitt DAB bruksrett til frekvenser som NATO ønsker full råderett over?

– Forsvaret skulle selvsagt ønsket full råderett over alle frekvenser som benyttes til militære forhold blant våre allierte, men erkjenner Nkoms myndighet på området og behovet for å gjøre prioriteringer nasjonalt.

– Er Forsvaret i praksis avhengig av det samme frekvensbåndet som norsk riksradio?

– Den største utfordringen ligger ikke på riksradiofrekvensene, men snarere på de regionale og lokale båndene, sier Grandhagen.

Forsvaret

Generalmajor Inge Kampenes er sjef for Cyberforsvaret i Norge. Under Cyberforsvaret ligger Narfa, som håndterer frekvenser på vegne av Forsvaret.

Nkom: I verste fall blir DAB slått ut

– Vi opererer ikke i strid med NATO, sier John-Eivind Velure, direktør i Nkom med ansvar for oppfølging av internasjonale forpliktelser på radiofrekvensområdet.

Han konstaterer at det er Norge selv som bestemmer hvem som skal få operere på frekvensbåndet, og hvor.

– Norge er suveren. Men ja, NATOs frekvensbruk er også viktig for Norge. I dag håndterer vi dette greit, sier Velure.

– Ser NATO helst at «deres» frekvensområdet blokkeres for annen bruk?

– Vi har ingen konkrete eller formelle henvendelser om det. Men som frekvensbruker er det alltid slik at man ønsker en eksklusiv rett.

– Er det ikke slik at DAB i deler av landet blir slått ut under Trident Juncture?

– Jo, i verste fall, i noen områder. Det er avhengig av hvilke type systemer de militære vil bruke, og hvor stor effekt disse har. Det er vanskelig å si nøyaktig, sier Velure, som avviser risikoen for at norsk beredskap vil svikte i en militær konflikt.

Samtidig sier han uoppfordret under intervjuet, og ikke knyttet til tematikken beredskap direkte:

– Dersom vi hadde startet på scratch i dag, og visst det vi i dag vet om mobilnett, med 4G og 5G, er det ikke sikkert at vi hadde satset på DAB.

Aftenposten har sendt NATO i Brussel en rekke spørsmål om hvor viktig saken er for forsvarsalliansen. NATOs pressetjeneste henviser til Forsvaret i Norge.

- **I fjor forsvant 660 hoder i Hæren, Sjøforsvaret og Luftforsvaret. Det er bare ett av Forsvarets problemer.**

Dette skjer i Forsvaret nå

Flere allierte soldater i Norge i vinter enn i Hærens kampstyrke

– Disse soldatene er robuste, men de er mennesker, de også

USA: Å fly F-35 koster 400.000 kr timen. Norge sier 110.000.

Hva får oss jenter til å tro at vi ikke er velkommen i Forsvaret?

Anniken Huitfeldt: Regjeringen har ført Stortinget bak lyset

Hæren til Finnmark. Da blir det knapt kampstyrker igjen i sør

BEREDSKAP + DAB + FORSVARET + KOMMUNIKASJON + NKOM +

annonse

LES OGSÅ

Lavtflyvende luftballong vekker oppsikt i Oslo

Derfor gikk alarmen over hele landet

Trump overrasker, avlyser militærøvelser i Korea: - Her er han ute å kjøre

Alle dagens trikker skal byttes ut: Her er Oslos nye trikk

Advokaten har liste over barnefaglig sakkyndige hun ikke ønsker i en rettssak

Ingen konkrete løfter om atomnedrustning

TIL FORSIDEN

TIL TOPPEN

TIPSTELEFON 02286

TIPS PÅ E-POST

VARSLERTJENESTEN SECUREDROP

DEBATTINNLEGG PÅ E-POST

SENTRALBORD 22 86 30 00

ANNONSER 2286 3010

KUNDESERVICE 2189 6040

VIS AKERSGATA 55 I KART

ADRESSE
Akersgata 55, 0180 OSLO

SJEFREDAKTØR OG ADMINISTRERENDE DIREKTØR
Espen Egil Hansen

POLITISK REDAKTØR
Trine Eilertsen

NYHETSREDAKTØR
Tone Tveøy Strøm-Gundersen

KULTURREDAKTØR
Sarah Sørheim

FEATUREREDAKTØR
Lillian Vambheim

REDAKTØR
Harald Stanghelle

UTVIKLINGSREDAKTØR
Eirik Hammersmark Winsnes

| PERSONVERNPOLICY OG COOKIES |

Alt innhold er opphavsrettslig beskyttet. © Aftenposten. ACAP-beskyttet. | Personvernpolicy og cookies. | Aftenposten arbeider etter Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk. Aftenposten har ikke ansvar for innhold på eksterne nettsider som det lenkes til.